Yapım İhalesi (Kaldırım Yeşil Alanlardaki Yürüme Yol Tasarımları Projelendirilmesi ve Yapımına İlişkin Hk Yönetmelik)

YAYA YOLLARI VE KALDIRIMLARIN TASARIM

KURALLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

7 Kasım 2023 SALI	Resmî Gazete	Sayı : 32362

YÖNETMELİK

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından:

YAYA YOLLARI VE KALDIRIMLARIN TASARIM KURALLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç Hükümleri

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, yayaların; yaya yollarında, kaldırımlarda ve yeşil alanlardaki yürüme yollarında hareketlerini erişilebilirlik gereklerine uygun olarak kesintisiz sürdürebilmeleri ve bağımsız, rahat, güvenli ulaşımlarının sağlanması için gerekli düzenlemelerin planlanması, projelendirilmesi ve yapımına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

(2) Bu Yönetmelik uygulama imar planı bulunan yerlerde; yeni yapılacak ve bu Yönetmelikte verilen ölçülerin sağlanabilmesi halinde yenilenecek yaya yolları ve kaldırımları kapsar.

(3) Özel kanunlar kapsamında korunan alanlarda ilgili mevzuatı uyarınca işlem tesis edilir. Bu özel kanunlara istinaden çıkarılan yönetmeliklerde aksine bir hüküm bulunmuyorsa bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 44 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 4/7/2019 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 97 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını,

b) Bordür tabiki: Kaldırım parçaları arasından bütünsel bir tabikin sağlandığı durumlarda hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretlerine alternatif olarak kullanılan uygulamaları,

c) Boyuna eğim: Yaya yolları veya kaldırımların eksenine boyuna verilen eğimi,

ç) Enine eğim: Yaya yolları veya kaldırımların eksenine yatayda dik, iki tarafa veya tek tarafa doğru verilen eğimi,

d) Hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri (HYYİ): TS ISO 23599 "Görme Özürlü veya Az Görenler İçin Yardımcı Mamuller-Hissedilebilir Yürüme Yüzeyi İşaretleri" standardında belirtilen, görme engelli veya az gören kişilere bilgi vermek için kullanılan kılavuz ve/veya uyarıcı yüzeylerden müteşekkil standart yürüme yüzeyini,

e) İlgili idare: 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun uygulandığı illerde yapım, bakım ve onarımı büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda olan yerlerde büyükşehir belediyesini, büyükşehir ilçe belediyesinin sorumluluğunda olan yerlerde büyükşehir ilçe belediyesini; diğer illerde belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde ilgili belediyesini, dışında ise il özel idaresini,

f) Kaldırım: Karayolunun, taşıt yolu kenarı ile gerçek veya tüzel kişilere ait mülkler arasında kalan ve yalnız yayaların kullanmasına ayrılmış olan kısmı,

g) Kaldırım net yürüme alanı: Bitki ve kentsel donatı elemanlarının yer almadığı, tüm engellerden arınmış açık alanı,

ğ) Kaldırım parçası: Yaya kaldırımını kesen her bir taşıt yolu (diğer cadde, sokaklar veya otopark girişleri gibi) ile oluşan kaldırım parçalarını,

h) Kaldırım rampası: Kaldırım sınırları içerisinde, taşıt yoluna taşmayacak şekilde inip ve çıkışlarda seviye farklarının giderilmesi amacıyla yapılan rampaları,

ı) Kentsel donatı elemanları: İlgili idarece kamu alanlarına yerleştirilmiş, kalıcı ya da geçici kullanılan; otobüs durakları, çöp atık kutuları, bayrak ve elektrik direkleri, ilan ve reklâm panoları ve tabelalar, aydınlatma elemanları, merdivenler, büfeler, telefon kulübeleri, işaret levhaları, banklar, koruyucu engeller, ATM'ler, sokak isimlendirme/bilgilendirme levhaları, çiçeklikler, saksılar, su elemanları, yer döşemeleri gibi yaya hareketliliğinden farklı amaçlarla kullanılan, tamamlayıcı, tanımlayıcı, belirleyici, yönlendirici ve bilgilendirici elemanları,

i) Koruyucu engel: Kaldırım ve yaya yolu üzerine araçların park etmesine mani olmak ve yollarda meydana gelebilecek kaza anlarında olası tehlikeleri azaltmak için bordür taşı tarafına yapılan müstakil elemanları,

j) Mülkiyet etki şeridi: Kaldırım net yürüme alanı ile mülkiyet sınırı arasında kalan ve yayaların mülkiyet giriş ve çıkışından etkilenmemesi amacıyla bırakılan alanı,

k) Yağmur bahçesi: Yağmur sularının herhangi bir işleme tabi tutulmadan doğrudan yönlendirildiği ve üzerinde bitkilerin yetiştirilebildiği yeterli derinlikteki çukur alanlarda oluşturulan bahçeleri,

l) Yaya: Araçlarda bulunmayan, karayolunda hareketsiz veya hareket halinde bulunan insanı,

m) Yaya emniyet şeridi: Kaldırım net yürüme alanı ile taşıt yolu arasında kalan, bitki ve kentsel donatı elemanlarının bulunabileceği alanı,

n) Yaya hareket alanı: Yayaların kullanımına ayrılmış alanı,

o) Yaya koridoru: Kaldırım net yürüme alanı ve yaya yollarında bu Yönetmelikte belirtilen yatay ve düşey asgari ölçülerde hiçbir engele maruz kalmadan yayaların rahatlıkla hareket edebileceği koridoru,

ö) Yaya yoğunluğu: Belirli bir alanda metre kare başına düşen ortalama yaya sayısını,

p) Yaya yolları ve kaldırımları projesi (proje): Mimar, peyzaj mimarı, harita mühendisi, şehir plancısı veya inşaat mühendisi tarafından hazırlanan ve uygulanmak üzere ilgili idarece onaylanan; yaya yolları ve kaldırımların bu Yönetmelikte yer verilen kurallar ve standartlara uygun olarak tasarlandığı projeyi,

r) Yaya yolu: Yayaların kullanımına ayrılmış, taşıt trafiğine tamamen kapatılmış veya gerektiğinde belli taşıtların girmesine izin verilen yolu,

s) Yeşil alan: Toplumun yararlanması için ayrılan millet bahçesi, oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik ve eğlence alanlarını,

ş) Yeşil yaya koridoru: Şehirde trafik gürültüsünü azaltmak ve/veya mikroklimatik etki sağlamak amacıyla kaldırım veya yaya yolu boyunca yaya geçişleri hariç kesintisiz olarak ağaçlarla tesis edilecek kaldırım veya yaya yolunu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yaya Hareket Alanları

Genel esaslar

MADDE 4- (1) İlgili idarelerce yaya hareket alanlarının yapım, bakım ve onarımları ile ilgili hususlarda; imar planı, bu Yönetmelik, ilgili standartlar ile fen ve sanat kurallarına uyulması mecburidir.

(2) Yaya hareket alanlarında ani daralmalardan kaçınılır.

(3) Yüzey kaplamaları, iklim koşulları ve kullanım yoğunluğuna göre uygun malzemeden seçilir. Yüzey kaplama malzemeleri; TS 13882 "Yaya Yürüme Yüzeylerinin Sınıflandırma Kuralları-Temel Gereklilikler ve Değerlendirme Yöntemleri" standardına uygun, kaygan olmayan, düz, sabit, dış etkilere dayanıklı ve hareketi zorlaştırmayacak, mümkün mertebe uçuğu yansıtmayacak nitelikte olur.

(4) Zamanla kaldırım ve yaya yolu zemininin çökme yaparak yüzey farkı oluşturmaması için yüzey kaplama malzemeleri seçilirken kaplanacağı zeminin durumu da göz önünde bulundurulur.

(5) Yaya hareket alanlarında engel oluşturacak herhangi bir unsur tesis edilemez.

(6) Yaya hareket alanlarının taşıtlar tarafından işgal edilmemesi için ilgili idarece TS 12716 "Şehir İçi Yollar-Yaya Kaldırımlarındaki Koruyucu Engeller İçin Tasarım Kuralları" standardı uyarınca gerekli önlemler alınır.

(7) Kaldırımlara yerleştirilen elektrik direkleri, kentsel donatı elemanları, levha ve tabelalar yaya emniyet şeridinde yer alır.

(8) Altyapı planlaması yapılırken altyapı öğelerinin; kaldırımlar için yaya emniyet şeridinde, diğerleri için alanın kolay müdahale edilebilecek kısımlarında kalacak şekilde planlanması ve projelendirilmesi esastır. Yaya hareket alanlarında altyapıya ait kapaklar yapılmasının zaruri olduğu hallerde kapaklar yüzeyle aynı kotta olur ve ani seviye değişikliği olmaz. Ayağın takılmaması, tekerleği olan araç gereçlerin tekerlek hareketinin sürdürülmesi için yüzey kaplaması arasında en fazla 6 mm kot farkı olur.

(9) Yaya hareket alanlarında yapılması zaruri olan altyapıya ait kapakların düzenli olarak kontrolü sağlanarak, kırılan, çöken ve/veya kalkan kapaklar ve kapak yerleri ile ilgili gerekli güvenlik önlemleri alınarak uyarı işaretlemeleri yapılır, tehlike arz eden kapaklar açıkta bırakılmaz ve ilgili idarelerince ivedilikle bakımı yapılır.

(10) Yaya hareket alanlarında engellilerin kesintisiz hareketliliği sağlanır. HYYİ ve sesli sinyallerden oluşan yardımcı mamuller, TS ISO 23599, TS 13536 "TS ISO 23599"un Uygulanmasına Yönelik Tamamlayıcı Standart" ve TS ISO 23600 "Görme Engelliler ile Görme ve İşitme Engelliler İçin Yardımcı Mamuller-Yaya Trafik Işıkları İçin Sesli ve Hissedilebilir Sinyaller" standartlarına uygun olarak tasarlanır. Ayrıca açık alanda uygulanan HYYİ'nin tabanı çevre yüzeylerin tabanı ile eşit seviyede olur ve sadece yüzey profilleri çıkıntı oluşturur.

(11) HYYİ'nin düzenli olarak kontrolü sağlanarak, zarar gören, yıpranan, kalkan ve benzeri kaplamaların ilgili idarelerince gerekli bakımı yapılır.

(12) Yaya hareket alanları için proje hazırlanması ve bunun ilgili idarelerince onaylanması zorunludur. Hazırlanacak projelerde; yaya yolları ve kaldırımların yakın çevresi, bitki ve kentsel donatı elemanları, yaya geçidi bağlantıları, taşıt yolları, kaldırım rampaları HYYİ'den ve sesli sinyallerden oluşan yardımcı donanım gösterilir. Hazırlanacak projelerde yeknesaklık söz konusu ise belli bir yol kesimi tip olarak projelendirilip için tamamını hazı kullanılabilir.

(13) Hazırlanacak projelerde; plan 1/100 veya 1/200 ölçeğinde, belli bir yol kesimi tip olarak projelendirilip için tamamını hazı kullanılacaksa bu plan 1/50 ölçeğinde, enkesitler 1/50 ölçeğinde, boykesitler 1/500 ölçeğinde ve detay paftaları projenin kapsamına göre 1/20, 1/10 veya 1/5 ölçeğinde olur. Kentsel donatı elemanlarının konumlandırılacağı yerler için ayrıca proje ve kent mobilyası detay albümü hazırlanabilir.

(14) Yaya emniyet şeridi genişliğinin 50 cm'nin üzerinde olduğu durumlarda bu şeritte asgari olarak genişliğinin yarısı kadar kısmının bitkilendirilmesi şarttır.

(15) Yaya hareket alanlarında; aydınlatma ve elektrik direkleri gibi kentsel donatı elemanlarına ait elektrik kabloları açıkta bırakılmaz.

(16) Yaya hareket alanlarında, yaya koridorunu daraltmayacak ve yayalar ile sürücülerin görüş açısını engellemeyecek şekilde bitkilendirme ile ses perdesi ve hava kirliliğine karşı bariyer oluşturulabilir.

(17) Taşıt yolları ve kaldırımlar gibi geçirimsiz yüzeylerdeki yağmur suyu akışını yakalayarak tekrar toprakla buluşturulması amacıyla kaldırımların emniyet şeridinde, yaya yolu kenarlarının uygun olan kısımlarında yağmur bahçeleri yapılabilir. Yağmur bahçelerinde uygulandığı yere doğal floraya uygun bitki kullanımı zorunludur.

(18) Kaldırım ve yaya yolları etrafındaki yeşil alanların sulanması amacıyla; 23/6/2017 tarihli ve 30105 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yağmursuyu Toplama, Depolama ve Deşarj Sistemleri Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında toplanan yağmursuyu ya da yağmursuyu şebekesinden ayrı olarak belli aralıklarla yer altında konumlandırılan toplama tanklarında biriktirilecek şekilde tesis edilecek yağmursuyu toplama sisteminde toplanan su kullanılabilir. Yağmursuyu şebekesinden ayrı toplama sistemi kurulması halinde toplama tankının hacmi; yapının bulunduğu ilin aylık m²'ye düşen ortalama yağış miktarlarından en büyüğü ile kaldırım alanı esas alınarak hesaplanır.

(19) Kaldırımlar için verilen rampalara ilişkin kurallar, yaya yolları ve yeşil alanlardaki yürüme yolları için de geçerlidir.

Kaldırımlar

MADDE 5- (1) Kaldırımlar Ek-1'in Şekil-1'inde gösterildiği üzere mülkiyet etki şeridi, kaldırım net yürüme alanı ve yaya emniyet şeridi olacak şekilde tasarlanır.

(2) Yol türüne, bölgenin uygulama imar planındaki kullanım amacına ve plandaki yol genişliğine göre; mülkiyet etki şeridi, kaldırım net yürüme alanı ve yaya emniyet şeridi genişlikleri asgari Ek-2'nin Tablo-1'ine uygun olarak tasarlanır. Ancak kaldırım net yürüme alanı genişliği TS 12174 "Şehir İçi Yollar-Yaya Yolu ve Yaya Bölgeleri Tasarım Kuralları" standardı uyarınca yaya yoğunluğunun belirlenebildiği alanlarda Ek-2'nin Tablo-2'sinde gösterilen yaya yoğunluğuna göre belirlenen genişlikten az olamaz.

(3) Yapılması planlanan kaldırım genişliğine göre Ek-2'nin Tablo-1'inin ilgili satırında yer alan asgari genişliklerin altında kalmayacak şekilde tasarımcı tarafından kaldırım net yürüme alanı ile yaya emniyet şeridi genişlikleri arttırılabilir.

(4) Mevcut uygulama imar planlarında yol genişliğinin 8 metrenin altında gösterilmiş olduğu yerlerde, yolun bir tarafındaki kaldırımın bu Yönetmelikteki şartları taşıması kaydıyla diğer taraftaki kaldırım genişliği; net yürüme alanı genişliği 1 metreden, emniyet şeridi 0,25 metreden az olmamak üzere 1,25 metreye kadar daraltılabilir.

(5) Kaldırım üzerine yerleştirilecek üstü örtülü toplu taşıma durağı ve kaldırım kenarına cep yapılarak sureliyle yerleştirilecek çöp konteynerleri asgari kaldırım net yürüme alanını daraltamaz.

(6) Kaldırım yüksekliklerinin 3 cm ile 15 cm arasında olması esastır (Ek-1, Şekil-2).

(7) Kaldırımların taşıt yolu ile kesişmesi durumunda taşıtların kaldırım ihlallerini önlemek amacıyla asgari TS 12716 standardı şartlarını sağlayacak şekilde tedbirler alınır.

(8) Mevcut kaldırımlarda yapılacak bakım ve onarımlar ile taşıt yolunda yapılacak kaplama tamiri veya yenilemelerinde kaldırım yüksekliği değerlerine uyulması esastır.

(9) Kaldırımlarda boyuna eğimi azami %5 olur. Kaçınılmaz olarak eğimi %5'in üzerinde olan kaldırımlarda, kesintisiz yüzey uzunluğunun 10 m'den fazla olması durumunda kaldırım sahanlıklarla bölünür. Kaldırımın sahanlıkla yön değiştirmesi halinde manevra alanı bırakılır. Sahanlık ve manevra alanı boyutları kaldırım genişliğinden az olamaz. Eğimi %8'in üzerinde olan kaldırımlarda merdiven yetkinde düzenlenmemesi halinde kaldırım net yürüme alanının 1/3'ü merdiven, 2/3'ü yol kenarında olmak üzere kaldırım olarak tasarlanır.

(10) Kaldırım kesitinin enine eğimi %1 ile %2 olur (Ek-1, Şekil-3).

(11) Bordür taşları düzgün, üst pahlanmış ve pahlarının eğimleri aynı olur.

(12) Kaldırımların drenajı; kaldırım yüzeyine enine yönde eğimler verilip, kaldırım ve yol birleşimine yüzeysel suların içinde gölleme yapmayacak şekilde yeterli eğimde yapılacak veya yerleştirilecek su oluğu ve ızgaralarla sağlanır. Su oluğu yapılması halinde yaya geçitlerinin bulunduğu kesimlerde, oluk yağmursuyu ızgarasına bağlanarak yaya geçişinin olduğu kesim düz geçilir.

(13) HYYİ, Ek-2'nin Tablo-2'sinde yer alan yaya yoğunluğu 0,0-0,50 yaya/m² olan alanlarda uygulanmayabilir.

(14) HYYİ yaya yoğunluğundan bağımsız olarak, yapı alanındaki tasarlı bölgelerde, sürdürülebilirliği sağlanarak bordür tabiki yapılabilen kaldırımlarda uygulanmayabilir.

(15) Kaldırımlarda kılavuz yüzey uygulanması halinde, kılavuz yüzeyin her iki yanında ve yön değiştirmelerde (dönüşlerde) uyarıcı yüzeyin etrafında yatayda asgari 60'ar cm'lik genişlikte, düşeyde asgari 220 cm yüksekliğinde boş kurtarma mesafesine sahip engelsiz yürüme alanı düzenlenir.

(16) Yaya kaldırımında, taşıtı veya yolun yaya geçitlerine rastlayan kökenlerinde araç yoluna doğru rampa yapılır.

(17) Her bir kaldırım parçasının trafik kaluna indiği ve çıktığı noktalarda ve kaldırımın kesintiye uğradığı her yerde kaldırım rampası yapılması zorunludur.

(18) Kaldırım rampaları yürüme güzergahında taşıt yolundan en kısa şekilde geçecek güzergahta olmalı ve karşılıklı kaldırımlardaki rampalar hareket sürekliliğini sağlamak için birbirlerini karşılamalıdır.

(19) Kaldırımlarda öncelikle üç yöne eğimli rampa yapılır. Üç yöne eğimli rampalar taşıtlar karşı genişliği asgari 90 cm, eğimi azami %8 ve kanat eğimi azami %10 olacak şekilde tasarlanır. Kaldırımda rampanın bittiği yerde asgari 90 cm sahanlık bulunması gerekir. Bu alanın 90 cm-122 cm arasında kalması durumunda rampanın kanat eğimi %8 olarak düzenlenir (Ek-1, Şekil-3).

(20) Üç yöne eğimli rampa yapılamaması halinde tek yöne eğimli kaldırım rampaları yapılabilir. Tek yöne eğimli kaldırım rampaları, genişliği asgari 90 cm, eğimi azami %8 olacak şekilde tasarlanır. Tek yöne eğimli rampaların çevresinde, yayaların rampaya dik olarak yaklaşmasını sağlamak amacıyla yürümesi alanlar sağlanması zorunludur (Ek-1, Şekil-3).

(21) Kaldırımın üç yöne veya tek yöne eğimli rampa yapılamayacak kadar dar olması durumunda Ek-1'in Şekil-4'ünde gösterildiği gibi yola paralel kaldırım rampaları tasarlanır.

(22) Kılavuz yüzey uygulanmayan kaldırımlar dahil tüm kaldırımlardaki kaldırım rampalarında, taşıt yoluna yakın 30 cm önünde, 60 cm derinliğinde ve rampa genişliğince uyarıcı yüzey uygulanır.

(23) Kaldırımlarda tasarlanacak 12/12/2024 tarihli ve 30978 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bisiklet Yolları Yönetmeliği ve 10/6/2021 tarihli ve 31858 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Elektrikli Skuter Yönetmeliği hükümleri saklıdır.

Yaya yolları

MADDE 6- (1) Yaya yolu genişliği, 3 metreden az olmamak şartıyla yaya yoğunluğuna göre belirlenir. Ayrıca yaya yolu genişliğinin tasarımında; yolun eğimi, yüzey kaplaması, yola katılan yan yolların sayısı gibi hususlar da dikkate alınır.

(2) Eğimi %5'in üzerinde olan yaya yollarında 10 m'den fazla uzunluklar sahanlıklarla bölümlendirilir. Sahanlık ve manevra alanı boyutları yaya yolu genişliğinden az olamaz. Eğimi %8'in üzerinde olan yaya yollarında uygun kenarında yaya yolu genişliğinin 1/3'ü merdiven olarak tasarlanır.

(3) Yaya bölgelerinde taşıt geçişi olan hususlar farklı renk ve şekildeki malzemeler ile yaya yolundan ayrılır.

(4) Yaya yollarında yüzey sularını toplayan drenaj oluğu yolun genişliğine bağlı olarak yolun ortasında veya iki kenarında yapılır. Drenajın yolun ortasında çözümlenmesi durumunda yağmursuyu ızgarası ile drenaj oluğunun üzeri kapatılır.

(5) Drenaj oluğu yayaların hareketini kısıtlamayacak şekilde ve oluğa gelen yüzeyler asgari %2 eğime sahip olur.

(6) Millet bahçesi, oyun bahçesi, çocuk bahçesi, park, rekreasyon ve rekreatif alanlarda yapılacak yaya yollarında genişliğin 120 cm'den az olmaması esastır.

(7) Boyuna eğimi %10'un üzerinde olan yaya yolları için alternatif güzergah ile erişim sağlanmasına yönelik çözümler tasarlanır. Ancak bunun yanında boyuna eğimi %10'un üzerinde olan yaya yollarında doğal eğimin sürekliliğinin sağlandığı yürüme alanının yanında, erişilebilirlik standartlarına uygun merdiven yapılabilir. Mevcut yaya yollarında ise kısa mesafelerde büyük kot farkı oluşması halinde erişilebilirlik standartlarına uygun asansör veya kaldırma iletme platformu uygulanabilir.

Merdivenler

MADDE 7- (1) Boyuna eğimi %8'in üzerinde olan yaya yolu ile yaya kaldırımları ile ilgili kurallar şunlardır:

a) Merdivenlerin her bir basamağının ucunda 2,5 cm eninde karşıyucu kaymaz bir şerit bulunur. Karşıyucu malzeme; takılıp düşmeyi önleyecek, taşma yapmayacak, basamak yüzeyi ile düz olacak şekilde monte edilir.

b) Merdivenin her sahanlığının basamaklarının başladığı ve bittiği yerlerinde, merdiven genişliğince TS ISO 23599 ve TS 13536 standardına uygun şekilde kabartmalı beton plak, seramik, doğal taş, yerinde dökme beton gibi malzemelerden yapılmış HYYİ bulunur.

c) Yaya yolu üzerinde boyuna güzergâhta 15 cm ve üzerinde kot farkı bulunması halinde erişilebilir rampa ve erişilebilir merdiven düzenlenir.

(2) Yaya yolu veya kaldırım olarak kullanılacak merdivenlerin boyutları ile ilgili kurallar şunlardır:

a) Merdiven genişlikleri kaldırımlar ve yaya yolları için verilen asgari genişliklerin altında olamaz. Sahanlık ve manevra alanı boyutları mevcut merdiven genişliğinden az olamaz.

b) İnsan ergonomisine uygun olacak şekilde basamak genişliği asgari 30 cm, basamak yüksekliği azami 15 cm olmalıdır.

c) Merdivende yer alan basamak gruplarında, basamaklar arasında yükseklik farkı olmaz, bütün basamaklar eşit yükseklikte olur. Basamaklarda damlalık yapılmaz.

(3) Yaya yolları ve kaldırımlarda kullanılacak merdivenlerin güvenliği ile ilgili kurallar şunlardır:

a) Merdivenler yeterli güvenlikte olur. Her iki tarafına ara geçişlere engel olmayacak şekilde korkuluk veya küpeşte yapılması zorunludur.

b) Korkuluklar ve küpeşteler, TS 9111 "Engelliler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Erişilebilirlik Gerekleri" standardındaki esaslara göre yerden 90 cm yükseklikte yapılır. Korkuluklar düşme, kayma, yuvarlanma gibi sebeplerle insanların can güvenliğini tehlikeye atacak boşluklar içermeyecek şekilde düzenlenir. Boşluklarda, yük altındaki deformasyonlar da dâhil, azami 10 cm çapında geçişe izin verilir.

c) 300 cm'den daha geniş olan merdivenlerin ortasında ilave korkuluk yapılır. Küpeşte sirkülasyon alanında kalıyor ve takılma, çarpma gibi tehlike oluşturuyorsa veya sedye geçişi gerektiren sağlık yapıları ve acil toplu tahliye gerektiren okul gibi yapılarla bağlantılı alanlarda risk oluşturuyorsa yapılmayabilir.

Yeşil yaya koridoru

MADDE 8- (1) Yaya yolu asgari genişliğini korumak, olası araç giriş-çıkış ve geçişlerini sağlamak, sarsa yaya yolu kenarına bitişik yapılanmaya zarar vermemek kaydıyla yeri ilgili idarelerince belirlenecek ve projelendirilecek yeşil yaya koridoru oluşturulabilir.

(2) Yeşil yaya koridorları; kaldırım net yürüme alanının taşıt yolu tarafında, tekerlekli sandalye kullanımını engellemeyecek nitelikte, asgari 100 cm genişliğinde toprak alan ayrılarak bu alanın ağaçlandırılması suretiyle oluşturulur. Kaldırım genişliğinin yeterli olması halinde uygulama mülkiyet tarafında da yapılabilir (Ek-1, Şekil-5).

(3) Yeşil yaya koridorunda yer alan ağaçların seçiminde iklim özellikleri, arazinin jeolojik özellikleri ve topografyası göz önünde bulundurulur ve TS 8106 "Şehiriçi Yol ve Meydan Ağaçlandırma Kuralları" standardı uyarınca uygun aralıklarla ağaçlandırma yapılır.

(4) Yeşil yaya koridorlarına çöp atık kovası, oturma bankı gibi kentsel donatı elemanları yerleştirilecekse bu elemanların ağaç miktarını ve sürekliliğini etkilememesi esastır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bitki ve Kentsel Donatı Elemanları

Genel özellikler

MADDE 9- (1) Bitki ve kentsel donatı elemanları, yürüme alanlarına engel olmayacak şekilde yerleştirilir. Yaya koridorunun düşeydeki tüm engellerden arındırılmış net yüksekliği asgari 220 cm olur (Ek-1, Şekil-6).

(2) Bitki ve kentsel donatı elemanlarının, ilgili idarece kentsel tasarım projesi ile belirlenmesi halinde bu projede belirtilen yer ve elemanlara göre uygulama yapılması zorunludur.

Bitki kullanımı

MADDE 10- (1) Aydınlatma ve altyapı donatılarıyla ilgili tasarımlar tamamlandıktan sonra ağaçlandırma çalışmaları TS 8106'ya uygun olacak şekilde yapılır.

(2) Ağaçlandırma yapılabilmesi için toprak yüzeyinin asgari 100 cm x 100 cm olması gerekir.

(3) Seçilecek ağaç ve ağaççıklar; yerden asgari 220 cm yükseklikte, dikey yönde yan dallara sahip, yaprak dökme süresi kısa, bakım isteği (su, gübre) az olan, sık dal ve kabuk dökmeyen özellikte olur.

(4) Seçilecek ağaç türleri yöre florasına uygun, ileride ulaşacakları yükseklik ve taç genişlikleri; yolun ve kaldırımın genişliklerine, trafik yolunun sınıf ve niteliklerine, civardaki yapıların durumuna ve trafiğin yoğunluğuna uygun olur, kuvvetli yan ve saçak kökler geliştirerek yol ve kaldırım kaplamalarını tahrip edebilecek veya drenaj kanallarını tıkayabilecek kök sistemlerine sahip olamaz.

(5) Bitkilendirmelerde, kaldırım veya yaya yolu yüzeyini kaygan veya yapışkan hale getiren salgı bırakmayan ve meyvesi dökülmeyen bitkiler seçilir.

(6) Ağaçların yayalar tarafından fark edilebilmesi, toprak kaybının ve çamurlanmanın önlenebilmesi için; ağaçlandırma alanı etrafının kaldırımla aynı seviyede olacak şekilde ağaç diplerine kaldırım yüzey kaplamasından ayırt edilebilir renklere sahip ızgaralar yerleştirilebilir veya boyanmış çakıl dökülebilir.

Aydınlatma

MADDE 11- (1) Yaya hareket alanları yayaların konforu ve güvenliği dikkate alınarak aydınlatılır. Güzergâh boyunca aydınlatılmayan alan kalmaz.

(2) Aydınlatma öğeleri kullanıldıkları mekân ve iklim koşullarına uyumlu olacak şekilde seçilir.

(3) Ağaçlar ve kentsel donatı elemanları aydınlatmaya engel olamaz.

(4) Aydınlatma elemanları kaldırımlarda; öncelikle yaya emniyet şeridi üzerinde konumlandırılacak şekilde tasarlanır, mümkün olmadığı hallerde askılı sistem olarak bahçe veya bina duvarlarına yerleştirilir.

(5) Yaya hareket alanlarında aydınlatma sınıfı, TSE CEN/TR 13201-1 "Yol Aydınlatması-Bölüm 1:Aydınlatma Sınıflarının Seçimiyle İlgili Kılavuz Bilgiler" standardına uygun olarak belirlenir.

(6) TS 7768 "Şehir İçi Yollar-Pelikan Yaya Geçitleri-Yapım ve İşleyiş Kuralları", TS 11937 "Şehir İçi Yollar-Işık Kontrollü (Sinyalize) Hemzemin Kavşak Tasarım Esasları" ve TS ISO 23600 standartlarına uygun olacak şekilde aydınlatma ve sinyalizasyona ilişkin akıllı geçiş sistemlerinin yapılması esastır.

Oturma birimleri

MADDE 12- (1) İş yerlerinin geçici donanımları ile oturma yerleri, kaldırım net yürüme alanını daraltmayacak ve yayaların hareketine engel teşkil etmeyecek şekilde konumlandırılır.

(2) Dinlenme alanlarında oturma bankları sabitlenir ve yanında tekerlekli sandalyenin yanaşabileceği şekilde asgari 90 cm genişliğinde boşluk bırakılır.

Çöp atık kutuları

MADDE 13- (1) Çöp atık kutuları; yaralanmalara neden olmayacak malzemeden seçilir, farklı renkli ve kapaksız ya da oynar kapaklı, sensörlü kullanılabilecek şekilde kapaklı olur, 90 cm ve 120 cm arasında erişilebilir bir yükseklikte olur ve yaya emniyet şeridinde konumlandırılır.

Duraklar

MADDE 14- (1) Duraklar, yayaların kolay, engelsiz ve bağımsız olarak erişebilecekleri şekilde tasarlanır, yerleri kolay anlaşılabilir ve belirli bir uzaklıktan görülebilir olur.

(2) Durakların, yaya hareket alanlarının asgari genişliğini daraltmayacak şekilde konumlandırılması esastır.

(3) Durakların yer seçiminde; emniyet şartları ve trafik akışı sağlanır.

(4) Otobüs duraklarının cam gibi şeffaf ve algılanması zor olan yüzeylerinde zeminden 130 cm-140 cm yükseklikte birinci düzey, 90 cm-100 cm yükseklikte ikinci düzey, 10 cm-30 cm yükseklikte de üçüncü düzey olacak şekilde hem iç ve hem de dış yüzeyde 7,5 cm genişliğinde uyarıcı zıt renkli bantlarla işaretleme yapılır.

(5) Durak tesisatlarının yerden yüksekliği asgari 220 cm olmalıdır.

(6) Otobüs durağı platformu taşıt yolundan 20 cm yükseklikte olacak şekilde konumlandırılır. Kaldırımdan platforma %5 eğim ile ulaşılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Güvenlik, İşaret ve İşaretlemeler

Güvenlik

MADDE 15- (1) Kaldırımın kenarında 50 cm ve üzeri kot farkı bulunması durumunda bu kenarlara asgari 90 cm yükseklikte korkuluk yapılır.

(2) Kaldırımlara taşıt parklarının engellenmesi için sağlık ve eğitim tesislerinin olduğu yerlerde yaya geçitleri hariç olmak üzere kaldırıma cephesi olan parsel sınırları boyunca, bordür taşı tarafında, yaya hareketlerine engel olmayacak şekilde TS 12716 standardına uygun olarak asgari 70 cm, azami 90 cm yüksekliğinde koruyucu engeller konulur.

(3) Kaldırımlarda kullanılacak koruyucu engeller; yaya emniyet şeridi içine, bebek arabalarının veya tekerlekli sandalyelilerin geçebileceği şekilde ve yaya kaldırımı üzerindeki bitki ve kentsel donatı elemanlarının yerleşimi dikkate alınacak şekilde yerleştirilir.

(4) Yaya hareket alanları üzerine üst geçit veya farklı amaçlarla kullanılan merdiven bulunun inmesi halinde, 220 cm ve daha alçak olan merdiven altları kapatılır.

Yaya hareket alanlarında yapılacak inşaat ve tamirat işlerinde alınacak emniyet tedbirleri

MADDE 16- (1) Yaya hareket alanlarında gerçekleştirilen bakım, onarım ve inşaat çalışmalarında, yayaların gidiş ve gelişi zorlaştırılmaz ve TS 12254 "Şehir İçi Yollar-Yolda ve Yol Kenarında Yapılan İnşaat ve Tamirat İşlerinde Alınacak Emniyet Tedbirleri" standardına uygun emniyet tedbirleri alınır.

(2) Çalışma yapılan alanın yaya yolu ile temas ettiği kısımlarda her türlü tehlikeyi önleyecek şekilde çalışma alanının çevresi uygun malzeme ile kapatılır ve çalışma alanı geceleri aydınlatılır.

(3) Net yürüme alanı genişliğinin 150 cm'nin altına düştüğü tadilatlarda alternatif güzergah sağlanır.

(4) Yaya hareket alanlarını etkileyen inşaat, yıkım, onarım ve tamirat çalışmalarında; yapı sahibi veya müteahhidi, gelip geçenleri tehlikeye atmayacak ve yaya hareket alanlarına zarar vermeyecek şekilde 3194 sayılı Kanunun 32 üncü maddesindeki tedbirleri alır.

(5) Yapıdaki inşai faaliyetin yaya hareket alanına göre yüksekliğinin 250 cm'den fazla olması ve uzaklığının 150 cm'den az olması halinde, yayaların korunması bakımından kaldırım üzerine korumalı geçit kurulması zorunludur. Korumalı geçit; bina cephesi boyunca, yaya koridoru yüksekliği sağlanmak şartıyla, 150 cm'den az olmayacak şekilde ilgili idarece belirlenecek genişlikte, üst kısmı ve inşaata bakan yüzeyi uygun vasıfta malzeme ile kapatılarak oluşturulur. Korumalı geçit, kaldırım genişliğinin 150 cm'den az olması halinde mevcut genişlik kadar yapılır. Korumalı geçitler yeterli derecede aydınlatılır. Korumalı geçitten bina girişlerine erişim de benzer şekilde sağlanır. İdarece ilave tedbirler alınması istenebilir.

(6) 13/10/2021 tarihli ve 31627 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Binaların Yıkılması Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca alınacak önlemler saklıdır.

İşaret ve işaretlemeler

MADDE 17- (1) Yaya hareket alanlarında oluşturulacak işaretler; bilgilendirme, yönlendirme ve uyarma amaçlı olarak kaldırım, yaya geçidi, rampa, merdivenler ve duraklar gibi yerlerde yatay veya düşey olarak düzenlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 18- (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde ilgili Türk standartları ve mevzuat hükümleri uygulanır. Türk standartlarında düzenlenmeyen hususlarda, uluslararası geçerliliği kabul edilen standartlar da kullanılabilir.

Yürürlük

MADDE 19- (1) Bu Yönetmelik 1/7/2024 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı yürütür.

Ekleri için tıklayınız.